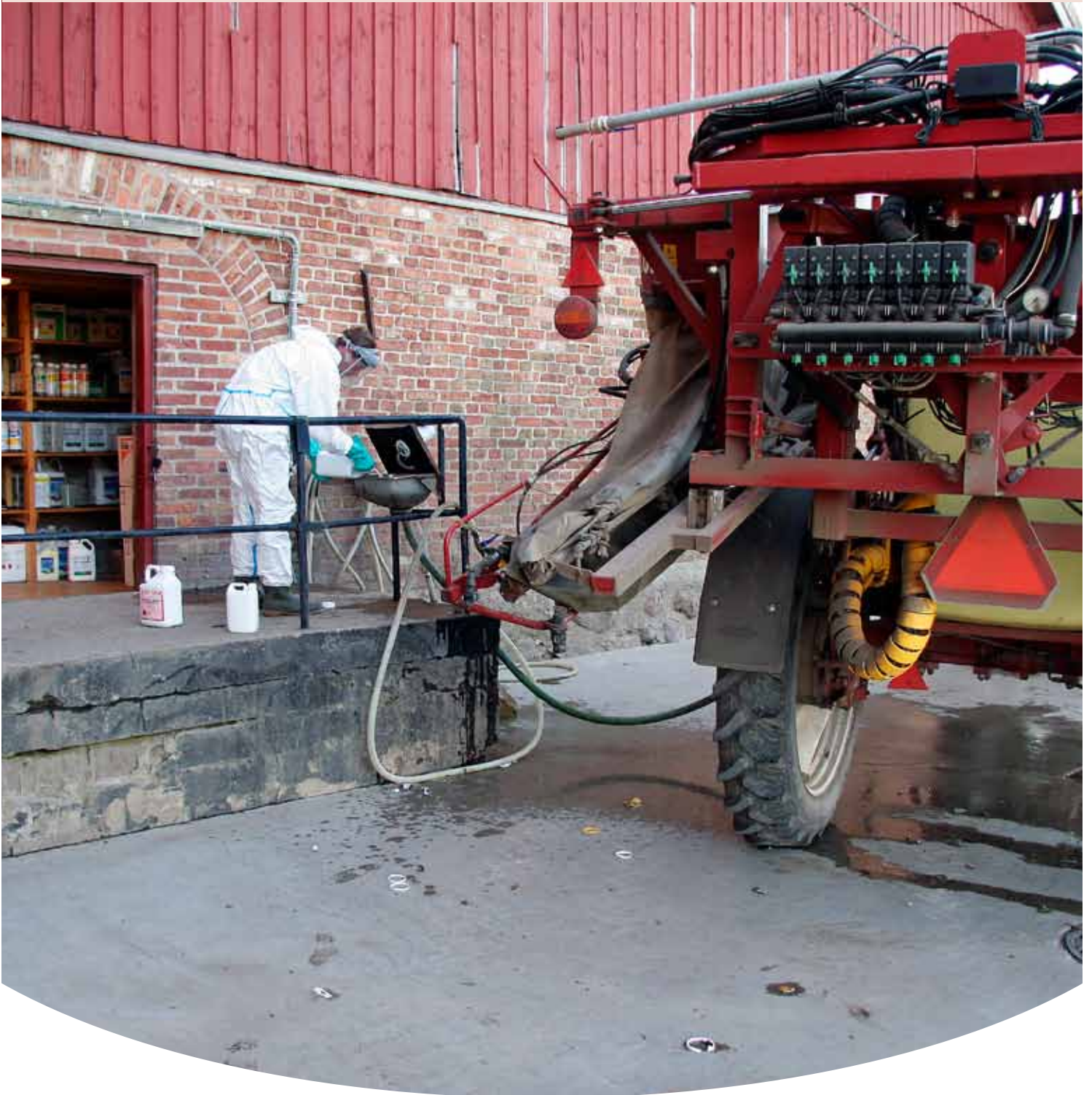

BYGG SÄKERT

Platta med uppsamling

Säker påfyllningsplats är en av de viktigaste åtgärderna för att minska riskerna för att växtskyddsmedel sprids till känsliga miljöer. Påfyllning på platta kopplad till gödselbehållare eller annan gjuten platta med uppsamling i tank är bra alternativ och klassas som säkra påfyllningsplatser.

Planera väl

Beroende på gårdens förutsättningar finns olika lösningar på hur en påfyllningsplatta med uppsamling kan utformas. Om det finns en gödselbehållare på gården är en gjuten platta intill en enkel lösning. Saknas gödselbehållare måste en uppsamlingstank installeras. Påfyllningsplatsen ska placeras så att den medger ett säkert och praktiskt arbete. Därför måste även tillgång till vatten, preparatförråd och hantering av tomemballag tas med i planeringsarbetet.

Går befintlig gödselplatta eller gödselbehållare att använda?

Om gödselplattan är tillräckligt stor eller har tillräckligt mycket ledig yta och har en tät beläggning anses den säker. Även gödselbehållaren ska vara tät och ha tillräcklig kapacitet över för att ta hand om regn- och tvättvatten. Även andra befintliga plattor kan användas om de är hela och utan sprickor, har tillräcklig lutning och har förbindelse med ett avlopp som kan ledas till en uppsamlingsbehållare.

Räkna med: att gamla plattor ofta behöver lappas och lagas.

Tillräckligt avstånd till brunnar och vattendrag?

Rätt plats för påfyllning och rengöring innebär inte bara ett säkert underlag utan också ett betryggande avstånd från brunnar och vattendrag. Tänk på att om intilliggande mark är hårdjord kan stänk utanför påfyllningsplattan nå andra avlopp som inte går till uppsamlingsbehållaren. Om det är svårt att få till en plats med tillräckliga skyddsavstånd kan andra av-

gränsningar bli aktuella, t.ex. plank eller mur mot det som ligger för nära plattan.

Räkna med: minst 15 meters skyddsavstånd till vattendrag, vattentäcker, dräneringsbrunnar, avloppsbrunnar, öppna stuprör och hängrännor. Hur stort skyddsavståndet bör vara beror alltid på hur omgivningen ser ut och vilka risker växtskyddshandlingen innebär.

Hur ligger förrådet i förhållande till påfyllningsplatsen?

Kort avstånd mellan förråd och påfyllningsplats underlättar arbetet och minskar riskerna. Säker hantering av växtskyddsmedel innebär att hela hanteringskedjan, från förvaring av preparat och hantering av tomemballage till tvätt av använd spruta, är praktisk och säker. Ofta finns det ett avstånd mellan sprutbod och påfyllningsplats som i praktiken kan innebära att dunkar och tomemballage ibland tillfälligt blir stående vid påfyllningsplatsen.

Räkna med: ett mellanlager intill plattan, som är tätt och låst, underlättar arbetet om det är långt mellan sprutbod och platta.

Hur hanteras tomemballag?

Tomma preparatförpackningar av plast ska sköljas med rent vatten, dropporka och lämnas till återvinning. Planera redan från början för en plats för tomma förpackningar, t.ex. nätbur eller 1 000-liters plastcontainer under tak, soptunna, traktorvagn i vagnskjulet eller abonnerad container. Ordning och reda i avfallshandlingen minskar riskerna för dig själv, den yttre miljön och för obehöriga

SvepRetur tar emot rengjorda förpackningar, ta reda på hur och när på www.svepretur.se. Förpackningar

Rengör förpackningar direkt. Då kan sköljvattnet hällas i sprut-tanken och förpackningen läggas i uppsamlingsbehållare i väntan på återvinning.

märkta med skyddsfraserna S56 och S60 ska alltid hanteras som farligt avfall och tas inte emot av SvegRetur utan ska lämnas till insamlingsställe för farligt avfall.

Fördelar med platta med uppsamling:

- Lämplig för påfyllning och utvändig tvätt.
- Klarar hög belastning, t.ex. större gårdar, maskinstationer, gårdar med stor andel bekämpningsintensiv odling.
- Klarar höga nederbördsmängder.
- Lätt att sprida ut i fält.
- Kortare skyddsavstånd till brunnar och vattendrag kan accepteras, 15 m istället för 30 m.

Dimensionera rätt

Påfyllningsplatsen ska vara så stor till ytan att påfyllning och eventuell tvätt kan ske säkert. Samtidigt innebär en stor platta mycket regnvatten att samla upp. Plattans lutning och avloppssystem ska också vara dimensionerade för att klara stora skyfall.

Finns det risk att tvättvatten stänker upp på taket måste även takavrinningen ledas till gödselbehållaren.

Hur stor ska plattan vara?

Undersökningar av påfyllningsplatser pekar på att det finns risker som går att undvika. Tillräckligt stor platta är en viktig åtgärd. Dimensionera därför för hela sprutekipaget, d.v.s. både spruta och traktor. Det är viktigt att du kan arbeta bekvämt och säkert. Räkna därför också med att preparatpåfyllaren ska rymmas i arbetsläge och att det finns tillräcklig plats breddvid att ställa ned dunkar.

Räkna med: minst 1 meter runt om sprutekipaget i transportläge men preparatpåfyllaren ska rymmas i arbetsläge.

Hur mycket vatten ska samlas upp?

För en platta utan täckning står nederbörden för den allra största volymen. Se till att ytvatten från andra delar av gårdsplanen och regnvatten från tak inte rinner ut på påfyllningsplattan. Omfattande tvätt av maskiner innebär också ett betydande tillskott. Fundera över hur ofta sprutekipaget kommer att tvättas på plattan och om plattan kommer att användas vid tvätt av andra maskiner. Tänk på att högtryckstvätt ger bra tvättresultat med liten mängd vatten.

Räkna med: 1 mm regn per m² ger 1 liter vatten att ta omhand. 2 000–3 000 liter per år är vanliga siffror på mängden tvättvatten som går åt bara för att spola av sprutekipaget, men variationen är stor.

En platta kopplad till gödselbehållare sväljer stora mängder vatten både från nederbörd och tvätt av sprutekipaget.

För bästa arbetsmiljö är ett avlopp med vattenlås i förbindelse med en uppsamlingstank som placeras utomhus att föredra.

Hur ofta är du beredd att tömma?

Lämplig storlek på uppsamlingsbehållaren beror på hur ofta den kan tömmas. Vätskan bör köras ut under odlingsäsongen och alltid spridas i fält t.ex. på stubb eller inför sådd av vall eller spannmål. Lagringskapaciteten bör vara så stor att du har möjlighet att undvika spridning under vintern då det finns risk för ytavrinning.

Räkna med: en säkerhetsmarginal för lagringskapaciteten om något inträffar så att du inte kan sprida när du tänkt dig.

Klarar plattan höga vattenflöden?

Plattans yta, lutning, ledningar och uppsamlingstank ska tillsammans ha kapacitet att ta hand om höga vattenflöden vid tvätt, ett stort läckage från spruttanken och också stora skyfall. Utifrån väderstatistik kan du bedöma vilken säkerhetsmarginal du behöver. För en 50 m² stor platta betyder en regnskur på 10–15 mm 500–750 liter vatten på kort tid och efter en regnig helg med totalt 100 mm fylls tanken med 5 000 liter vatten.

Räkna med: att plattan bör ha bra lutning mot avloppet. En upphöjd kant runt plattan kan kompensera för otillräckligt fall. En avloppsränna sväljer stora volymer vatten och skiljer också av jord.

Kan plattan ställas av under vintern?

Även när plattan inte används som påfyllningsplats kan det finnas små rester av växtskyddsmedel kvar, på plattan eller i avloppsbrunnar och rör. Allt vatten som kommer på plattan ska därför samlas upp, även under perioder då plattan inte används. Ett alternativ är att täcka plattan under de perioder den inte används, t.ex. vinterhalvåret.

Räkna med: att allt vatten som kommer på plattan ska samlas upp och spridas ut i fält.

Är det möjligt att bygga ett skärmtak?

Om plattan ligger intill en byggnad kan det vara idé att skissa på ett skärmtak. På så sätt minskar vätskevolymen drastiskt och därmed kostnader och tid för uppsamlingstank och spridning.

Räkna med: att vätska motsvarande minst 1,5 gånger spruttankens volym bör kunna samlas upp men då får även plattans lagringskapacitet räknas in.

Påfyllningsplats inomhus?

Med påfyllningsplats inomhus minskar behovet av stor uppsamlingskapacitet och möjligheterna till praktisk och säker påfyllning ökar. En förutsättning är att takhöjden tillåter det och att tillräcklig ventilation kan ordnas så att lukt och ångor från växtskydds-

Uppsamlingskapaciteten ska även vid påfyllning inomhus vara minst 1,5 ggr spruttankens volym. Har golvet rätt fall och sluter tätt mot väggarna bidrar golvytan med en stor uppsamlingskapacitet.

medel och traktoravgaser inte blir ett arbetsmiljöproblem. Det finns många finurliga lösningar i form av uppsamlingskar eller nedsänkning i golvet under sprutan, där uppsamlat spill och dropp sedan kan sugas upp med t.ex. en industridammsugare och återföras till tanken. Sådana lösningar kräver att golvet i resten av rummet är tätt och utan avlopp så att det vid en olyckshändelse, t.ex. vid slangbrott eller överfyllnad, finns kapacitet att samla ett större spill. Erfarenheterna visar dock att uppsamlingsbehållare inomhus ofta ger problem med lukt. En bättre lösning är därför att gräva ner en uppsamlingstank utomhus och inomhus endast ha ett avlopp med vattenlås. Tänk också på att om du använder högtryckstvätt bör väggarna vara av plåt eller målade med en tålig färg.

Räkna med: ökade krav på god ventilation med yterluften. Vätska motsvarande minst 1,5 gånger spruttankens volym bör kunna samlas upp men då får även plattans eller golvets lagringskapacitet räknas in.

Vilka krav ställs på uppsamlingstanken?

Uppsamlingstanken och anslutande ledningar ska vara täta. Beroende på lagringskapacitet finns flera alternativ. Större tankar är ofta av plast, t.ex. sömlös polyetylen eller glasfiberarmerad polyester medan det för mindre volymer även kan fungera med betongbrunnar.

Räkna med: att någon gång behöva tömma tanken på jord som följt med ner i tanken. Tank med manhål eller liknande kan då vara en fördel.

Hållbar konstruktion

En påfyllnings- och tvättplatta kan vara ett enkelt bygge eller en omfattande konstruktion. Gemensamt är att plattan ska byggas av ett tätt material som tål att utsättas för både väta, torka, frost och kemikalier. Konstruktionen ska också tåla aktuella hjullaster.

Klarar tunga fordon

Påfyllningsplattan ska anläggas på fast mark vilket betyder att matjordslagret ska grävas bort och ett packat kapillärbrytande lager läggas på t.ex. grovt grus. Anpassa plattans tjocklek och armering till de hjullaster som är aktuella på gården. Fundera också över om plattans kanter bör förstärkas för att klara på- och avfarter, t.ex. med kantbalkar eller fundament. Välj en körrist som tål överfarter.

Räkna med: se till din maskinpark i dag men tänk också några år framåt.

En upphöjd kant med fall in mot plattan ökar säkerhetsmarginalen om olyckan är framme.

Klarar vatten, frost och kemikalier

Till plattan bör du välja en betongkvalitet som klarar väta, torka, frost och kemikalier. Asfalt är ett olämpligt val eftersom materialet inte är helt tätt. Avloppsbrunnar och avloppsrör ska vara täta. Bedöm om det finns risk för sprickbildning, t.ex. i övergångar mellan platta och ytterkanter eller platta och avloppsgrav. För stora betongplattor kan det också finnas behov av krympfogar för att minska risken för sprickor när betongen härdar.

Avskilt från de vanliga körytorna

Att bygga påfyllnings- och tvättplats vid sidan av de vanliga körytorna har flera fördelar. Plattan belastas inte med onödigt mycket jord. För en nedgrävd uppsamlingstank kan det också krävas ett avstånd till körytor för att undvika sättningar i marken.

Säker hantering

Rester av växtskyddsmedel bryts ned mycket lite eller inte alls i uppsamlingsbehållaren. Därför ska uppsamlad vätska hanteras och spridas på ett säkert sätt.

Ibland är lösningen enkel. Med en vask i anslutning till preparatförrådet går påfyllningsarbetet snabbare och sprutföraren slipper bära dunkar upp och ner i trappan.

Kan uppsamlat spill spridas i fält?

De små rester som ”normalt” dropp och spill ger kan utan problem spridas med gödseln eller tvättvattnet på fältet. Stora spill och olyckshändelser ska däremot hanteras med försiktighet och i samråd med kommunens miljö- och hälsoskyddsinspektör.

Räkna med: en säker påfyllningsplats är en säkerhetsåtgärd bland många och ersätter inte säkra rutiner.

Vilken utrustning kan användas för tömning och spridning i fält?

Uppsamlad vätska ska spridas över en så stor yta som möjligt. Stora mängder vätska sprids enklast med gödselspridare medan mindre mängder kan spridas med sprutan. För att få ut en större volym kan sprutan utrustas med munstycken för flytande gödning. Ett tips är då att passa på att tömma uppsamlingstanken innan det är dags för grundlig rengöring av sprutan.

Räkna med: att för en gård som använder plattan för både påfyllning och tvätt av sprutan bör uppsamlad vätska spridas ut över en något eller några hektar stor yta. För en gård som spolrar av sprutan i fält men använder plattan för påfyllning räcker en mindre spridningsareal.

www.sakertvaxtskydd.se

Beställ material från Säkert växtskydd genom Distributionservice

Telefon 08-550 949 80, Fax 08-550 665 60, E-post info@distributionservice.se

Best nr. 42101

Redaktör: Sara Almqvist, LRF

Textförfattare: Anette Bramstorp, HIR Malmöhus, 2009

Foto: HIR Malmöhus (ornslag, sid 4 höger, 5 och 6),

Jens Tønnesen/Dansk Landbrugs Medier for TOPPS

(sid 3, 4 vänster och 7)

Grafisk form och produktion: Condesign Infocom, april 2010

Grafiskt uppdaterad, juni 2013

Broschyren har delfinansierats av Europeiska unionen.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

